

**DZIAŁANIA DOTYCZĄCE ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN MAJĄCE
WPLYW NA BEZPIECZEŃSTWO POWODZIOWE ODNOSZĄCE SIĘ DO
ROLNIKÓW I INNYCH POSIADACZY ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN,
OSÓB PRZEPROWADZAJĄCYCH SZKOLENIA W ZAKRESIE ŚRODKÓW
OCHRONY ROŚLIN ORAZ PRACOWNIKÓW WOJEWÓDZKICH
INSPEKTORATÓW OCHRONY ROŚLIN I NASIENICTWA - SCENARIUSZ
DZIAŁAŃ**

1. Działania przed nadejściem powodzi – działania prewencyjne.

Środki ochrony roślin powinny być przechowywane w miejscach, gdzie nie grozi im zalanie ani zamoczenie. Należy bezwzględnie przetransportować środki ochrony roślin poza tereny zagrożone powodzią oraz odpowiednio je zabezpieczyć.

W zależności od okoliczności, w przypadku braku konieczności lub możliwości przetransportowania środków ochrony roślin należy umieścić i zabezpieczyć środki ochrony roślin na najwyższych kondygnacjach budynków z solidną konstrukcją. Należy jednak mieć na uwadze możliwość przedostania się do wód środków ochrony roślin, które pomimo wyniesienia na najwyższe kondygnacje budynków mogą zostać zalane ze względu na wysokie podtopienia, sięgające niekiedy dachów domów. W sytuacji możliwości wystąpienia takiego zagrożenia, należy przed wystąpieniem powodzi na danym terenie przetransportować środki ochrony roślin poza tereny zalewowe.

Wyżej wymienione działania dotyczą także materiału siewnego zaprawionego środkami ochrony roślin, który powinien być tak zabezpieczony jak środki ochrony roślin. Należy pamiętać, że materiał siewny zaprawiony środkiem ochrony roślin może być przeznaczony tylko do siewu lub sadzenia. Nie może dojść do wymieszania materiału siewnego zaprawionego środkiem ochrony roślin z innymi nasionami, paszami, żywnością, itp.

Przed nadejściem powodzi należy przewieźć i zabezpieczyć dokumentację, np. ewidencję zabiegów, zaświadczenia, dokumenty finansowe i inne.

Rządowe Centrum Bezpieczeństwa na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 2009 r. w sprawie określenia organów administracji rządowej, które utworzą centra zarządzania kryzysowego, oraz sposobu ich funkcjonowania, wprowadziło system meldunków cotygodniowych, w których Centrum Zarządzania Kryzysowego Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zostało zobligowane do przekazywania informacji o zdarzeniach lub zagrożeniach na terenie kraju (lub zewnętrznych), które mogą skutkować wystąpieniem sytuacji kryzysowej, a tym samym wpływać na bezpieczeństwo kraju.

Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Roślin i Nasiennictwa przekazują do Centrum Zarządzania Kryzysowego Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi określone raporty:

- Raport Okresowy – w cyklu tygodniowym,
- Raport Doraźny – w trybie natychmiastowym od stwierdzenia zaistnienia zdarzenia lub sytuacji kryzysowej, tj. w możliwie najkrótszym czasie niezbędnym do opracowania raportu i przesłania go do Centrum Zarządzania Kryzysowego Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W sytuacjach możliwości wystąpienia zagrożenia Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Roślin i Nasiennictwa wyznaczają w terenie dyżury pracowników poszczególnych oddziałów. Dyżurujący pracownicy są w kontakcie z centrami zarządzania kryzysowego. Do Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Roślin i Nasiennictwa z oddziałów przekazywane są informacje dotyczące sytuacji występującej w terenie.

W sytuacjach kryzysowych na bieżąco przekazywane są zaktualizowane meldunki z terenu oddziałów działających na obszarze określonych powiatów. Meldunki zawierają informacje w zakresie zagrożenia związanego z możliwością zalania, podtopienia punktów składowania środków ochrony roślin, występujących na obszarze działania oddziału. W meldunkach zawarte powinno być stwierdzenie, czy punkty składowania środków ochrony roślin położone są na terenie zagrożonym powodzią. Ponadto zawarta powinna być informacja na temat liczby tych punktów oraz ewentualnego nawiązania z nimi kontaktu.

Szczegółowe informacje dotyczące nabywania oraz posiadania środków ochrony roślin, właściwego ich przechowywania, a także przepisy związane z odpowiedzialnością oraz troską o siebie, innych ludzi, zwierzęta, środowisko – zostały przedstawione poniżej.

Nabywanie oraz posiadanie środków ochrony roślin

Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1107/2009, jednym z najważniejszych sposobów ochrony roślin i produktów roślinnych przed organizmami szkodliwymi – w tym przed chwastami – oraz ulepszenia produkcji rolnej jest stosowanie środków ochrony roślin. Mogą one jednak mieć także niekorzystny wpływ na produkcję roślinną. Ich stosowanie może stwarzać ryzyko i zagrożenia dla ludzi, zwierząt i środowiska, zwłaszcza jeśli środki te wprowadzono do obrotu bez oficjalnych badań i zezwoleń oraz jeżeli są one niewłaściwie stosowane.

Środek ochrony roślin jest wprowadzany do obrotu oraz stosowany, w przypadku gdy uzyskał zezwolenie w danym państwie członkowskim UE – art. 28 rozporządzenia (WE) nr 1107/2009. Środki ochrony roślin to środki w postaci, w jakiej są one dostarczane użytkownikowi, składające się z substancji czynnych, sejfnerów lub synergetyków lub zawierających te składniki i przeznaczonych do ściśle określonych zastosowań – art. 2 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1107/2009. Wprowadzanie do obrotu oznacza posiadanie do celów sprzedaży we Wspólnocie, w tym oferowanie do sprzedaży lub innej formy przekazania, za opłatą lub bezpłatnie, oraz sprzedaż, dystrybucję i inne formy przekazania, z wyjątkiem zwrotu poprzedniemu sprzedawcy. Na użytek rozporządzenia, za wprowadzanie do obrotu, uznaje się wprowadzanie do swobodnego obrotu na terytorium Wspólnoty – art. 3 pkt 9 rozporządzenia (WE) nr 1107/2009.

Dopuszczenie środka ochrony roślin do obrotu wymaga zezwolenia ministra właściwego do spraw rolnictwa – art. 37 ust. 1 ustawy o ochronie roślin.

Należy też wspomnieć o handlu równoległym dotyczącym środków ochrony roślin. Środek ochrony roślin, który uzyskał zezwolenie w jednym państwie członkowskim (państwie członkowskim pochodzenia), może, z zastrzeżeniem wydania pozwolenia na handel równoległy, być wprowadzany, wprowadzany do obrotu i stosowany w innym państwie członkowskim (państwie członkowskim wprowadzenia), jeżeli to państwo członkowskie ustali, że skład danego środka ochrony roślin jest identyczny ze składem środka ochrony roślin, który uzyskał już zezwolenie na jego terytorium (środek referencyjnego) – art. 52 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1107/2009.

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą być wprowadzane środki ochrony roślin dopuszczone do obrotu, zaopatrzone w etykiety-instrukcje stosowania w języku polskim – art. 61 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie roślin.

W obrocie mogą znajdować się środki ochrony roślin wyłącznie w oryginalnych, szczelnie zamkniętych opakowaniach. Na opakowaniu środka ochrony roślin powinna być umieszczona, w sposób trwały, etykieta-instrukcja stosowania zawierająca informacje wykonane w sposób czytelny i trwałe – art. 62 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie roślin.

Działalność gospodarcza w zakresie konfekcjonowania lub obrotu środkami ochrony roślin jest działalnością regulowaną w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej i wymaga wpisu do rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie konfekcjonowania lub obrotu środkami ochrony roślin – art. 64 ust. 1 ustawy o ochronie roślin.

Środki ochrony roślin i adiuwanty, które mogą zostać mylnie wzięte za żywność, napoje lub paszę, muszą być pakowane w taki sposób, aby prawdopodobieństwo popełnienia takiego błędu było jak najmniejsze. Środki ochrony roślin i adiuwanty ogólnodostępne, które mogą zostać mylnie wzięte za żywność, napoje lub paszę, muszą zawierać składniki zniechęcające do konsumpcji lub ją uniemożliwiające – art. 64 ust. 1 i 2 rozporządzenia (WE) nr 1107/2009.

Według art. 66 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie roślin – środki ochrony roślin zaliczane do bardzo toksycznych lub toksycznych dla człowieka mogą nabywać wyłącznie osoby, które ukończyły szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin i posiadają aktualne zaświadczenie o ukończeniu tego szkolenia.

Zgodnie z art. 67 ustawy o ochronie roślin, zabrania się:

a) sprzedaży środków ochrony roślin:

- osobom nietrzeźwym lub niepełnoletnim,
- po upływie terminu ich ważności,
- w opakowaniach zastępczych,
- przy zastosowaniu automatów lub samoobsługi, w handlu okrężnym,
- w pomieszczeniach, w których jest prowadzona sprzedaż żywności lub pasz,
- w opakowaniach, na których nie została zamieszczona aktualna etykieta-instrukcja stosowania,
- osobom nieposiadającym aktualnego zaświadczenia o ukończeniu szkolenia w zakresie stosowania środków ochrony roślin w przypadku środków ochrony roślin zaliczanych do bardzo toksycznych lub toksycznych dla człowieka,

b) podawania informacji niezgodnych z etykietą-instrukcją stosowania.

Niedopuszczalny jest transport środków ochrony roślin z ludźmi, zwierzętami, artykułami spożywczymi, płodami rolnymi, paszami.

Zgodnie z przepisami wspólnotowymi, środki ochrony roślin przeznaczone dla użytkowników profesjonalnych są zbywane jedynie osobom posiadającym odpowiednie kwalifikacje, co oznacza ukończenie szkolenia w zakresie stosowania środków ochrony roślin i posiadanie ważnego zaświadczenia o ukończeniu tego szkolenia. Art. 3 pkt 1 dyrektywy 2009/128/WE definiuje użytkownika profesjonalnego – który oznacza każdą osobę, która stosuje pestycydy w toku swej działalności zawodowej, w tym operatorów, techników, pracowników i osoby samozatrudnione, zarówno w sektorze rolnym, jak i w innych sektorach.

W sytuacjach realnego zagrożenia wystąpienia powodzi należy rozważyć dokonywanie zakupu środków ochrony roślin na zapas i zasadność ich magazynowania, co w konsekwencji może uchronić posiadacza środków ochrony roślin od przetransportowywania ich poza tereny zalewowe oraz zabezpieczania.

Właściwe przechowywanie środków ochrony roślin

Środki ochrony roślin powinny być przechowywane w oryginalnych opakowaniach. Nie można przechowywać środków ochrony roślin w butelkach i innych opakowaniach po napojach i środkach spożywczych.

Środki ochrony roślin powinny być przechowywane w pomieszczeniu wydzielonym, spełniającym odpowiednie warunki techniczne, niedostępnym dla osób nieupoważnionych (w szczególności dla dzieci), zamkniętym na klucz, oznakowanym.

Środki ochrony roślin nie powinny być przechowywane w budynkach mieszkalnych, budynkach inwentarskich, spichlerzach, garażach, stodołach. Niedopuszczalne jest przechowywanie środków ochrony roślin w miejscach, gdzie przebywają ludzie oraz ze zwierzętami, artykułami spożywczymi, płodami rolnymi, paszami.

Powyższe zasady dotyczące przechowywania środków ochrony roślin wynikają z uregulowań rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu i magazynowaniu środków ochrony roślin oraz nawozów mineralnych i organiczno-mineralnych.

Należy zadbać o bieżący zwrot pustych opakowań po środkach ochrony roślin. Zgodnie z zaleceniem zawartym na etykiecie, rolnik ma obowiązek zwrotu opakowań po wskazanych środkach ochrony roślin. Utylizacja opakowań po środkach ochrony roślin zapobiega przedostawaniu się pozostałości środków ochrony roślin do środowiska i tym samym ogranicza się negatywny wpływ na środowisko. Bieżący zwrot opakowań zapobiega takim sytuacjom. Natomiast w czasie powodzi, w przypadku pływania pustych opakowań po środkach ochrony roślin może dochodzić do wprowadzania w błąd, czy były to puste opakowania po zużytych środkach ochrony roślin, czy faktycznie nastąpiło wydostanie się środka ochrony roślin z opakowania i przedostanie się do wód.

Należy wiedzieć, że ze środkami ochrony roślin mogą obchodzić się osoby dorosłe i odpowiednio przeszkolone. Dzieci nie mogą mieć kontaktu ze środkami ochrony roślin, nie mogą się bawić środkami ochrony roślin, czy opakowaniami po nich. Mogłoby dojść do sytuacji obsypywania się, oblewania się tymi środkami, czy przypadkowego spożycia tych środków. Dzieci nie mogą przebywać, ani się bawić w pobliżu miejsc, gdzie przeprowadza się opryski środkami ochrony roślin.

W tym miejscu należy przywołać art. 13 ust. 1 dyrektywy 2009/128/WE, iż należy przyjąć wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia, by poniższe czynności użytkowników profesjonalnych i, w stosownych przypadkach, dystrybutorów nie stwarzały zagrożenia dla zdrowia ludzi lub dla środowiska: przechowywanie pestycydów, postępowanie z pestycydami, rozcieńczanie i mieszanie pestycydów przed ich stosowaniem; postępowanie z opakowaniami i pozostałościami pestycydów; utylizacja mieszanek pozostałych w zbiorniku po użyciu; czyszczenie sprzętu po użyciu; odzyskiwanie lub utylizacja pozostałości pestycydów i ich opakowań zgodnie z prawodawstwem Wspólnoty w dziedzinie odpadów.

Na szczególne uwzględnienie zasługuje przepis art. 13 ust. 3 dyrektywy 2009/128/WE, który mówi, że powinno być zapewnione, aby obiekty przechowywania pestycydów

przeznaczonych do stosowania profesjonalnego były skonstruowane w sposób uniemożliwiający niepożądane uwolnienie pestycydów. Szczególną uwagę należy przywiązać do ich lokalizacji i rozmiaru oraz materiałów budowlanych.

Art. 64 ust. 4 pkt 3 ustawy o ochronie roślin nakłada na przedsiębiorcę wykonującego działalność gospodarczą w zakresie konfekcjonowania lub obrotu środkami ochrony roślin obowiązek zapewnienia, aby obiekty budowlane i urządzenia techniczne przeznaczone do wykonywania tej działalności gospodarczej spełniały wymagania określone w przepisach o ochronie przeciwpożarowej, sanitarnych i o ochronie środowiska.

Odnośnie okresu czasu na zużycie zapasów środków ochrony roślin mówi art. 46 rozporządzenia (WE) nr 1107/2009. W przypadku gdy państwo członkowskie wycofuje lub zmienia zezwolenie lub go nie odnawia, może ono przyznać dodatkowy okres w celu unieszkodliwienia, składowania, wprowadzania do obrotu i zużycia istniejących zapasów. W przypadku gdy powody wycofania, zmiany lub nieodnowienia zezwolenia nie mają związku z ochroną zdrowia ludzi i zwierząt lub środowiska, okres na zużycie zapasów jest ograniczony i nie przekracza sześciu miesięcy dla sprzedaży i dystrybucji oraz dodatkowego okresu, nieprzekraczającego jednego roku, dla unieszkodliwienia, składowania i zużycia istniejących zapasów danych środków ochrony roślin.

Dokładna interpretacja przepisów art. 46 rozporządzenia nr (WE) 1107/2009 została przedstawiona w „Komunikacie w sprawie stosowania przepisów art. 46 rozporządzenia nr 1107/2009 – zużycie zapasów środków ochrony roślin”, wydanym przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zawierającym wyjaśnienia opracowane w oparciu o stanowisko Komisji Europejskiej wyrażone na posiedzeniu Stałego Komitetu ds. Łańcucha Żywnościowego i Zdrowia Zwierząt.

KOMUNIKAT
W SPRAWIE STOSOWANIA PRZEPISÓW ART. 46
ROZPORZĄDZENIA NR 1107/2009¹ - ZUŻYCIĘ ZAPASÓW ŚRODKÓW
OCHRONY ROŚLIN

Artykuł 46 rozporządzenia nr 1107/2009 odnosi się do zbycia, przechowywania, wprowadzania do obrotu i stosowania istniejących zapasów środków ochrony roślin w przypadkach wycofania, zmiany lub upływu terminu ważności zezwolenia na skutek jego wygaśnięcia. Poprzez istniejące zapasy należy rozumieć środki ochrony roślin wprowadzone do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed datą wycofania, zmiany lub upływu terminu ważności zezwolenia na ich dopuszczenie do obrotu. Z uwagi na pojawiające się wątpliwości dotyczące interpretacji przepisów wyżej wymienionego art. 46 rozporządzenia nr 1107/2009 Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przedstawia wyjaśnienia opracowane w oparciu o stanowisko Komisji Europejskiej wyrażone na posiedzeniu Stałego Komitetu ds. Łańcucha Żywnościowego i Zdrowia Zwierząt w dniach 23 i 24 stycznia 2012 r.

1. W przypadku upływu terminu ważności zezwolenia na skutek jego wygaśnięcia okres na zużycie istniejących zapasów jest ograniczony i nie przekracza:
 - 6 miesięcy dla sprzedaży i dystrybucji środków ochrony roślin wprowadzonych do obrotu przed dniem upływu terminu ważności zezwolenia. Oznacza to, że po upływie 6-miesięcznego okresu, niedopuszczalne jest oferowanie do sprzedaży, sprzedaż oraz dystrybucja danego środka ochrony roślin,
 - dodatkowych 12 miesięcy (licząc od upływu ww. 6 miesięcy) w trakcie których środek ten może być unieszkodliwiany, przechowywany i stosowany.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że w okresie ww. 18 miesięcy nie jest zabroniony zwrot środka ochrony roślin sprzedawcy lub poprzedniemu dystrybutorowi, u którego został nabyty.

2. W przypadku wycofania lub zmiany zezwolenia na podstawie przepisów art. 44 rozporządzenia nr 1107/2009, termin na zużycie zapasów środka ochrony roślin określany jest w drodze decyzji przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.
3. W przypadku wycofania lub zmiany zezwolenia na podstawie przepisów art. 45 rozporządzenia nr 1107/2009, jeżeli nie określono w drodze decyzji przez ministra właściwego do spraw rolnictwa terminu na zużycie zapasów, środek ochrony roślin wprowadzony do obrotu przed dniem wejścia w życie decyzji zmieniającej zezwolenie może być sprzedawany, dystrybuowany, przechowywany i stosowany zgodnie ze

¹ Rozporządzenie (WE) nr 1107/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 października 2009r. *dotyczące wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylające dyrektywy Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG* (Dz. Urz. UE L 309 z 24.11.2009, str. 1).

wskazanym w etykiecie okresem ważności, z zastrzeżeniem sytuacji o których mowa w ww. pkt 1.

4. W przypadku, gdy określony w zezwoleniu na dopuszczenie środka ochrony roślin do obrotu termin ważności tego zezwolenia upłynął po dniu 14 czerwca 2011 r., wówczas termin na zużycie istniejących zapasów wynosi 18 miesięcy, zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. *o ochronie roślin* (Dz. U. z 2008 r. Nr 133, poz. 849, z późn. zm.) z uwzględnieniem stosowania terminów wynikających z art. 46 rozporządzenia nr 1107/2009, tj.: do 6 miesięcy (dla oferowania do sprzedaży, sprzedaż i dystrybucję) oraz do 12 miesięcy (dla unieszkodliwiania, przechowywania i stosowania).

W przypadku środków ochrony roślin, dla których upłynął termin ważności zezwolenia na skutek jego wygaśnięcia przed dniem 14 czerwca 2011 r. zastosowanie mają również przepisy art. 46 rozporządzenia nr 1107/2009, z uwzględnieniem stosowania ww. dwóch terminów, zgodnie z art. 46 rozporządzenia nr 1107/2009. W tym przypadku, uwzględniając okres jaki pozostał jeszcze na zużycie zapasów środka w dniu 14 czerwca 2011 r. dostosowuje się odpowiednio 6 - miesięczny okres na oferowanie do sprzedaży, sprzedaż i dystrybucję oraz 12 - miesięczny okres dla unieszkodliwiania, przechowywania i stosowania zgodnie z poniższym przykładem.

Gdy od 14 czerwca 2011 r. do upływu osiemnastomiesięcznego okresu zostało np.:

- 10 miesięcy - to okres na oferowanie do sprzedaży, sprzedaż i dystrybucję wynosi 6 miesięcy, natomiast dodatkowy okres dla unieszkodliwiania, przechowywania i stosowania wynosi 4 miesiące,
 - 6 miesięcy - to okres na oferowanie do sprzedaży, sprzedaż, dystrybucję oraz na unieszkodliwianie, przechowywanie i stosowanie wynosi łącznie 6 miesięcy,
 - 4 miesiące - to okres na sprzedaż i dystrybucję oraz na unieszkodliwianie, przechowywanie i stosowanie wynosi łącznie 4 miesiące.
5. Wyżej opisane zasady dotyczące zbycia, przechowywania, wprowadzania do obrotu i stosowania istniejących zapasów środków ochrony roślin obowiązują także w przypadku środków ochrony roślin wprowadzonych do obrotu na terytorium Polski na mocy zezwoleń na import równoległy/handel równoległy środków ochrony roślin.

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

<http://www.bip.minrol.gov.pl/DesktopDefault.aspx?TabOrgId=633&LangId=0>

Odpowiedzialność oraz troska o siebie, innych ludzi, zwierzęta, środowisko

Należy stosować w praktyce wiedzę zdobytą na szkoleniach w zakresie środków ochrony roślin.

Jednostki prowadzące szkolenia dotyczące środków ochrony roślin powinny w trakcie szkoleń przekazać uczestnikom tych szkoleń wiedzę na temat określonych działań i sposobów postępowania ze środkami ochrony roślin, mających wpływ na bezpieczeństwo powodziowe.

Przepisy art. 5 dyrektywy 2009/128/WE mówią, że państwa członkowskie UE zapewniają wszystkim użytkownikom profesjonalnym, dystrybutorom i doradcom dostęp do odpowiednich szkoleń prowadzonych przez podmioty wyznaczone przez właściwe organy. Dotyczy to zarówno szkoleń początkowych, jak i uzupełniających, mających na celu odpowiednio nabycie i aktualizację wiedzy. Szkolenia są zaplanowane tak, by zapewniały takim użytkownikom, dystrybutorom i doradcom zdobycie wystarczającej wiedzy dotyczącej określonych tematów, z uwzględnieniem ich różnych ról i obowiązków. Tak więc, zabieg środkiem ochrony roślin

przeznaczonym dla użytkowników profesjonalnych wykonywany może być przez osobę, która ukończyła szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin i posiada zaświadczenie o ukończeniu tego szkolenia.

Natomiast art. 74 pkt 1 ustawy o ochronie roślin mówi, że zabiegi przy użyciu środków ochrony roślin w produkcji rolnej i leśnej mogą być wykonywane przez osoby, które ukończyły szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin w Rzeczypospolitej Polskiej i posiadają aktualne zaświadczenie o ukończeniu tego szkolenia.

Działalność polegająca na prowadzeniu szkoleń w zakresie stosowania środków ochrony roślin jest działalnością regulowaną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej i wymaga wpisu do rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w tym zakresie – art. 75 ust. 1 ustawy o ochronie roślin.

Zgodnie z art. 55 rozporządzenia (WE) nr 1107/2009, środki ochrony roślin muszą być stosowane właściwie. Właściwe stosowanie obejmuje stosowanie zasad dobrej praktyki ochrony roślin i spełnianie warunków ustanowionych w przepisach rozporządzenia i podanych na etykietach. Stosowanie środków ochrony roślin musi być również zgodne z przepisami dyrektywy 2009/128/WE, a w szczególności z ogólnymi zasadami integrowanej ochrony roślin. Dobra praktyka ochrony roślin, według art. 3 pkt. 18 rozporządzenia (WE) nr 1107/2009, oznacza praktykę, w której zabiegi z użyciem środków ochrony roślin stosowanych do danych roślin lub produktów roślinnych, zgodnie z warunkami dozwolonego stosowania, są wybierane, dawkowane i planowane tak, aby zapewnić akceptowalną skuteczność przy minimalnej niezbędnej ilości, z właściwym uwzględnieniem miejscowych warunków oraz możliwości zwalczania metodami mechanicznymi i biologicznymi. Dokumentację tą należy zabezpieczyć przed zalaniem.

Środki ochrony roślin stosuje się w odpowiednich warunkach pogodowych oraz z zachowaniem właściwych odległości od konkretnych obiektów.

W każdym przypadku należy bezwzględnie przestrzegać okresów karencji i prewencji. Sytuacje zagrożenia nie powinny powodować skrócenia tych okresów.

Przestrzeganie okresu karencji – czasu, który powinien upłynąć od dnia zastosowania środka ochrony roślin do dnia zbioru roślin lub produktów roślinnych przeznaczonych do konsumpcji.

Przestrzeganie okresu prewencji – czasu, po zastosowaniu środka ochrony roślin, w którym człowiek i zwierzęta nie powinni stykać się ani przebywać w pobliżu miejsc, także w obiektach, w których zastosowano środek ochrony roślin.

W czasie pracy ze środkami ochrony roślin należy nosić odzież ochronną, w zależności od rodzaju wykonywanych zabiegów – spodnie, bluza, nakrycie głowy lub kombinezon z kapturem, buty i rękawice gumowe, okulary ochronne lub ekran ochronny, półmaski lub maski.

Stosując środki ochrony roślin nie należy jeść, pić, palić. Spożywanie posiłków i napojów oraz palenie tytoniu możliwe jest tylko w czasie przerw w pracy, po uprzednim zdjęciu wierzchnich ochron indywidualnych, umyciu rąk i twarzy oraz przepłukaniu jamy ustnej wodą pitną – art. 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy stosowaniu i magazynowaniu środków ochrony roślin oraz nawozów mineralnych i organiczno-

mineralnych. Nie należy także spożywać alkoholu przed, w trakcie i po zakończeniu pracy.

Nie można przebywać w miejscach gdzie są wykonywane lub były wykonywane zabiegi środkami ochrony roślin. Niebezpieczeństwo, jakie niesie za sobą wykonywanie zabiegów środkami ochrony roślin, wskazuje, iż o zamiarze wykonywania zabiegów powinno się poinformować sąsiadów, a teren na którym wykonywane są opryski powinien być oznakowany.

Zgodnie z art. 67 rozporządzenia (WE) nr 1107/2009, producenci, dostawcy, dystrybutorzy, importerzy oraz eksporterzy środków ochrony roślin prowadzą i przechowują przez co najmniej 5 lat dokumentację dotyczącą produkowanych, wwożonych, wywożonych, przechowywanych, stosowanych i wprowadzanych przez nich do obrotu środków ochrony roślin. Natomiast profesjonalni użytkownicy środków ochrony roślin prowadzą i przechowują przez co najmniej 3 lata dokumentację dotyczącą stosowanych przez nich środków ochrony roślin, zawierającą nazwę środka ochrony roślin, czas zastosowania i zastosowaną dawkę, obszar i uprawy, na których zastosowano środek ochrony roślin.

Posiadacze gruntów lub obiektów magazynowych, gdzie prowadzone są zabiegi ochrony roślin, prowadzą ewidencję tych zabiegów – art. 71 ust. 1 ustawy o ochronie roślin.

Środki ochrony roślin stosuje się sprzętem sprawnym technicznie, który użyty zgodnie z przeznaczeniem zapewnia skuteczne zwalczanie organizmów szkodliwych i nie spowoduje zagrożenia zdrowia człowieka, zwierząt lub środowiska – art. 76 ust. 1 ustawy o ochronie roślin. Badania sprawności technicznej opryskiwaczy powinny być przeprowadzane w odstępach czasu nie dłuższych niż 3 lata, przy czym pierwsze badanie sprawności technicznej opryskiwacza powinno być przeprowadzone przed upływem 3 lat od dnia jego zakupu. Do czasu przeprowadzenia pierwszego badania sprawności technicznej opryskiwacza, posiadacz opryskiwacza jest obowiązany do przechowywania dowodów jego zakupu – art. 76 ust. 4 i 4a ustawy o ochronie roślin. Kontrole opryskiwaczy są prowadzone przez podmioty upoważnione przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORIN). Podmiot przeprowadzający kontrolę wydaje zaświadczenie o sprawności technicznej opryskiwacza oraz oznacza opryskiwacz znakiem kontrolnym PIORIN zawierającym indywidualny numer. Inspekcja sprawuje nadzór nad prawidłowością wykonywanych badań opryskiwaczy.

Zgodnie z przepisami art. 8 ust. 1 i 2 dyrektywy 2009/128/WE, państwa członkowskie UE zapewniają regularną kontrolę profesjonalnie używanego sprzętu do aplikacji pestycydów. Okres pomiędzy kolejnymi kontrolami do roku 2020 nie przekracza 5 lat, a po tej dacie 3 lat. Do dnia 14.12.2016 r. państwa członkowskie zapewniają przeprowadzenie kontroli sprzętu do aplikacji pestycydów przynajmniej raz. Po tej dacie w użyciu profesjonalnym znajduje się wyłącznie sprzęt do aplikacji pestycydów, którego kontrola zakończyła się wynikiem pozytywnym. Nowy sprzęt poddawany jest kontroli co najmniej raz w okresie 5 lat od zakupu.

Według art. 8 ust. 5 dyrektywy 2009/128/WE, użytkownicy profesjonalni przeprowadzają regularną kalibrację i przeglądy techniczne sprzętu do aplikacji pestycydów zgodnie z zaleceniami przekazanymi w trakcie szkoleń.

Przepisy art. 11 dyrektywy 2009/128/WE mówią o przyjęciu odpowiednich środków służących ochronie środowiska wodnego i zasobów wody pitnej przed wpływem pestycydów. Natomiast art. 12 dyrektywy 2009/128/WE mówi o zmniejszeniu

stosowania pestycydów lub zagrożeń z nich wynikających na określonych obszarach biorąc pod uwagę niezbędne wymogi dotyczące higieny i zdrowia publicznego, różnorodność biologiczną lub wyniki odpowiednich ocen zagrożenia, państwa członkowskie zapewniają, by stosowanie pestycydów zostało ograniczone lub zabronione na określonych obszarach. Podejmuje się odpowiednie środki zarządzania zagrożeniem, a w pierwszej kolejności rozważa się zastosowanie środków ochrony roślin niskiego ryzyka określonych w rozporządzeniu (WE) nr 1107/2009 oraz biologicznych metod zwalczania organizmów szkodliwych. Zgodnie z art. 14 ust. 1 dyrektywy 2009/128/WE, państwa członkowskie podejmują wszelkie konieczne środki w celu zachęcania do stosowania ochrony roślin o niskim zużyciu pestycydów, przyznając zawsze, gdy to możliwe, pierwszeństwo metodom niechemicznym, aby profesjonalni użytkownicy pestycydów przechodzili na stosowanie dostępnych praktyk i produktów do walki z danym organizmem szkodliwym, które stwarzają najmniejsze zagrożenie dla zdrowia ludzi i dla środowiska.

W sytuacjach realnego zagrożenia wystąpienia powodzi, intensywne opadów, lokalnych podtopień, należy zastanowić się nad sensem i zasadnością wykonywania zabiegów z użyciem środków ochrony roślin. W przypadku ogłoszenia pogotowia przeciwpowodziowego bądź alarmu przeciwpowodziowego takie zabiegi nie powinny być wykonywane.

2. Działania w czasie powodzi – określone zachowania i środki ostrożności.

Wszelkie działania i zalecenia związane z sytuacją zagrożenia powodzią określone w poprzednim rozdziale są jak najbardziej aktualne w czasie wystąpienia klęski powodzi.

Należy pamiętać, że nie można dotykać, próbować, spożywać, wachać podejrzanych płynów, proszków, tabletek, żelów, emulsji, gazów, ponieważ mogą to być środki ochrony roślin – środki bardzo trujące, grożące utratą zdrowia, czy nawet śmiercią.

Nie należy niczego dotykać i próbować z podejrzanych butelek i innych opakowań.

Należy uważać na niebezpieczne rzeczy, opakowania, w szczególności na których znajdują się międzynarodowe umowne znaki ostrzegawcze (piktogramy). Piktogramy umieszczane są na etykietach-instrukcjach stosowania środków ochrony roślin, w związku z czym podejrzane opakowania mogą zawierać środek ochrony roślin. Określone rodzaje piktogramów z objaśnieniami, co który z piktogramów oznacza, zawarte zostały w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 czerwca 2004 r. w sprawie wymagań dotyczących treści etykiety-instrukcji stosowania środka ochrony roślin. Wykaz piktogramów przedstawiony został poniżej.

MIĘDZYNARODOWE UMOWNE ZNAKI OSTRZEGAWCZE
(piktogramy)*

Objaśnienia:

- 1 — Koncentrat w formie płynnej do rozcieńczania
- 2 — Koncentrat w formie stałej do rozcieńczania
- 3 — Środek gotowy do użycia
- 4 — Chronić dłonie / Używać rękawic
- 5 — Chronić twarz / Używać ekranu ochronnego
- 6 — Ręce myj pod bieżącą wodą
- 7 — Używać fartucha ochronnego
- 8 — Używać obuwia ochronnego / Nogawki spodni wykładaj na obuwie
- 9 — Używać maski ochronnej
- 10 — Używać respiratora
- 11 — Używać kombinezону ochronnego
- 12 — Środek szkodliwy dla ryb
- 13 — Środek szkodliwy dla zwierząt
- 14 — Przechowywać w pomieszczeniach zamkniętych, niedostępnych dla dzieci

* Piktogramy mają powierzchnię nie mniejszą niż 1 cm².

Źródło: Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 czerwca 2004 r. w sprawie wymagań dotyczących treści etykiety-instrukcji stosowania środka ochrony roślin.

3. Działania po powodzi.

W przypadku niepodjęcia przez rolnika, posiadacza środków ochrony roślin działań prewencyjnych przed nadejściem powodzi, w praktyce mogą wystąpić sytuacje uszkodzenia środków ochrony roślin podczas powodzi. W przypadku stwierdzenia, iż posiadane środki ochrony roślin uległy zamoczeniu, powinno się ocenić stan opakowań i ich zawartości, a następnie w ściśle określony sposób postępować, tak jak to zostało przedstawione w niżej wymienionej instrukcji.

U posiadacza środków ochrony roślin powinna się znajdować „Instrukcja – Sposób postępowania ze środkami ochrony roślin, które uległy uszkodzeniu podczas powodzi.”. Należy ściśle stosować się do zaleceń w niej zawartych. Instrukcja zawiera między innymi informacje do kogo można się zwrócić i pod jaki numer telefonu zadzwonić, aby przekazać odpady do unieszkodliwienia.

Instrukcja – sposób postępowania ze środkami ochrony roślin, które uległy uszkodzeniu podczas powodzi

Sposób postępowania ze środkami ochrony roślin, które uległy uszkodzeniu podczas powodzi.

Rolnik stwierdziwszy, iż posiadane przez niego środki ochrony roślin uległy zamoczeniu, powinien ocenić stan opakowań i zawartości.

W przypadku:

- I. Jeżeli opakowania zostały zamoczone, ale woda nie wdarła się do wnętrza, zamknięcie pozostało szczelne i jest czytelna etykieta – można zastosować środek.
- II. Jeżeli woda zniszczyła część etykiety w taki sposób, że możliwa jest jednoznaczna identyfikacja preparatu, ale brakuje części instrukcji stosowania, a jednocześnie nie uszkodziła opakowania ani jego zawartości – można pobrać informacje ze strony producenta preparatu (lub zwrócić się do sprzedawcy).
- III. Jeżeli woda zniszczyła etykiety uniemożliwiając identyfikację środka, ale nie dostała się do wnętrza opakowania – należy odstawić takie opakowanie w bezpieczne miejsce uniemożliwiając przypadkowe otwarcie i przedostanie się zawartości do środowiska. Następnie należy odpady przekazać do unieszkodliwienia.
- IV. W przypadku gdy opakowanie uległo uszkodzeniu, wszelkie operacje wykonujemy stosując właściwy strój ochronny (rękawice + odzież/kombinezon ochronny + obuwie ochronne (kalosze)).
 1. Należy zabezpieczyć zawartość przed dalszym rozlaniem – w miarę możliwości uszczelniając to opakowanie.
 2. Opakowania, z których wydostaje się zawartość powinny być w całości włożone do szczelnego pojemnika z tworzywa HDPE (np. beczki z wiekiem) posiadającego atest UN. Pojemniki zbiorcze mogą mieć pojemność maksimum 60 l. Nie należy łączyć różnych form użytkowych, na przykład proszków z płynami.
 3. Jeżeli w gospodarstwie jest większa ilość uszkodzonych opakowań, bezwzględnie należy zapobiec zmieszaniu się środków o właściwościach palnych ze środkami o właściwościach żrących. Należy je umieścić w oddzielnych pojemnikach.
 4. Jeżeli to możliwe, należy spisać jakie środki zostały umieszczone w tym pojemniku.
 5. Jeżeli środki ochrony roślin rozlały się - zanieczyściły powierzchnię, należy je w miarę możliwości zebrać i również umieścić w pojemniku.
 6. Zamknąć pojemnik.
 7. Przekazać odpady do unieszkodliwienia.

Aby przekazać odpady do unieszkodliwienia najlepiej:

- zwrócić się do Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych
- zgłosić fakt posiadania takich środków na stronie <http://www.pSOR.pl>
- zadzwonić pod numer infolinii: 801 561 461

Źródło: Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa
http://piorin.gov.pl/cms/upload/Sposob_postep_ze_sor.pdf

W działaniach po powodzi uzasadnione mogą okazać się kontrole w punktach składowania i obrotu środkami ochrony roślin, w gospodarstwach rolnych.

W określonych przypadkach może okazać się konieczne wykonywanie badań płodów rolnych, zwiększenie ilości pobierania próbek płodów rolnych do badań na obecność pozostałości środków ochrony roślin.

Przepisy związane ze środkami ostrożności i postępowaniem w przypadku zatrucia środkami ochrony roślin zawarte zostały poniżej.

Środki ostrożności i postępowanie w przypadku zatrucia środkami ochrony roślin

Należy zachować szczególną ostrożność w kontakcie ze środkami ochrony roślin. Środki ochrony roślin produkowane są w wielu postaciach, np. płynu, proszku, tabletek, papki, żelu, emulsji, gazu.

Środki ochrony roślin niszczą chwasty, owady, grzyby, bakterie oraz inne mikroorganizmy. Jednakże w przypadku niewłaściwego obchodzenia się przez człowieka ze środkami ochrony roślin mogą one okazać się bardzo szkodliwe i niebezpieczne również dla jego zdrowia, czy wręcz nawet śmiertelne.

Należy pamiętać, że środki ochrony roślin to trucizny. Powodują przypadki i sytuacje, w których czasami pomoc lekarska, nawet i najszybciej udzielona, nie zawsze jest skuteczna.

Najczęstszymi przyczynami zatruc jest przebywanie ludzi tam, gdzie są lub były prowadzone opryski środkami ochrony roślin.

W przypadku wystąpienia objawów zatrucia środkami ochrony roślin należy skontaktować się z lekarzem lub wezwać pogotowie ratunkowe. Nawet w przypadku nieznacznych objawów nie należy rezygnować z konsultacji lekarskiej. Należy zachować etykietę środka ochrony roślin w celu okazania lekarzowi.

W sytuacjach wystąpienia złego samopoczucia w czasie pracy ze środkami ochrony roślin należy ją przerwać i poinformować inną osobę o tym fakcie. Nie należy wznawiać pracy ze środkami ochrony roślin do momentu otrzymania porady lekarskiej, że dalsza praca ze środkami ochrony roślin jest bezpieczna. Osoby z określonymi schorzeniami powinny skonsultować się z lekarzem, czy możliwy jest ich kontakt ze środkiem ochrony roślin.

W sytuacji zauważenia, że ktoś inny źle się poczuł w wyniku kontaktu ze środkami ochrony roślin, natychmiast należy wezwać pomoc medyczną. Jeśli jest to konieczne, należy zastosować pierwszą pomoc.

Dyrektywa 2009/128/WE zawiera przepis dotyczący informowania i podnoszenia świadomości społeczeństwa na temat pestycydów. Mianowicie art. 7 mówi, że państwa członkowskie UE podejmują środki mające na celu informowanie ogółu społeczeństwa oraz wspieranie i ułatwianie dostarczania informacji i programów na rzecz podnoszenia świadomości oraz dostępności dla ogółu społeczeństwa dokładnych i wyważonych informacji o pestycydach, w szczególności informacji dotyczących wynikających z ich stosowania zagrożeń oraz potencjalnych ostrych i przewlekłych skutków dla zdrowia ludzi, dla organizmów niebędących celem zwalczania i dla środowiska, oraz mające na celu stosowanie alternatywnych środków niechemicznych. Państwa członkowskie ustanawiają systemy gromadzenia informacji o przypadkach ostrych zatruc pestycydami oraz, w stosownych przypadkach, o przewlekłych objawach zatruc wśród osób, które mogą być narażone na regularny kontakt z pestycydami, takich jak operatorzy, pracownicy sektora rolnego lub osoby mieszkające w pobliżu obszarów, na których stosowane są pestycydy. W celu zwiększenia porównywalności informacji opracowany zostanie dokument strategiczny zawierający wytyczne w sprawie monitorowania i badania wpływu stosowania pestycydów na zdrowie ludzi i na środowisko.

Uzasadnienie wprowadzenia w życie określonych zachowań i działań wymienionych w opracowaniu zostało zawarte poniżej.

Uzasadnienie wprowadzenia w życie określonych zachowań i działań wymienionych w opracowaniu

Podejmowanie działań przedstawionych w opracowaniu ma na celu zapobieżenie zagrożeniom dla zdrowia i życia człowieka, zwierząt oraz dla środowiska, które mogą powstać w wyniku niewłaściwego obchodzenia się ze środkami ochrony roślin. Adresatami opracowania są przede wszystkim rolnicy oraz inni posiadacze środków ochrony roślin. Ponadto, niniejsze opracowanie kierowane jest również do osób przeprowadzających szkolenia w zakresie środków ochrony roślin, pracowników Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Roślin i Nasiennictwa, a w zasadzie do każdego człowieka, któremu nie jest obojętne prawidłowe obchodzenie się ze środkami ochrony roślin oraz bezpieczeństwo powodziowe.

W opracowaniu największy nacisk położono, a tym samym najobszerniej przedstawiony został rozdział związany z działaniami przed nadejściem powodzi – działaniami prewencyjnymi. Tematyka poruszona w tym rozdziale jest zawsze aktualna, a wręcz obowiązkowa, nie tylko w sytuacji zagrożenia jaką jest między innymi klęska powodzi, ale również w czasie normalnego egzystowania. Zastosowanie się do działań i wskazówek przedstawionych w opracowaniu pozwoli zapobiec zagrożeniom wynikającym z obrotu, stosowania, przechowywania środków ochrony roślin, a tym samym zagrożeniom wynikającym ze skutków ewentualnej powodzi, lokalnych podtopień, czy nadmiernych opadów atmosferycznych. Za naruszenia określonych przepisów prawnych przewidziane są konkretne sankcje i odpowiedzialność. Znajomość treści niniejszego opracowania oraz regulacji prawnych w nim przywołanych pozwoli również uchronić się przed odpowiedzialnością cywilną i karną. Przygotowując treść i zakres niniejszego opracowania kierowano się przede wszystkim troską o bezpieczeństwo ludzi, zwierząt oraz całego środowiska.

Reasumując, niniejsze opracowanie ma na celu zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zdrowia ludzi i zwierząt oraz całego środowiska. Specjalną uwagę należy zwrócić na ochronę szczególnie wrażliwych grup ludności, zgodnie z art. 3 pkt. 14 rozporządzenia (WE) nr 1107/2009. Grupy szczególnie wrażliwe oznaczają osoby wymagające szczególnego uwzględnienia przy ocenie ostrych i przewlekłych skutków środków ochrony roślin dla zdrowia. Grupa obejmuje kobiety w ciąży i kobiety karmiące, nienarodzone dzieci, niemowlęta i dzieci, osoby starsze, pracowników i mieszkańców narażonych na pestycydy w dużym stopniu i przez długi okres czasu. Dzieci odznaczają się cielesną delikatnością i wrażliwością, nawet embriony wchłaniają środki ochrony roślin poprzez ciało matki.

Stosując się do niniejszego opracowania, a w szczególności podejmując działania prewencyjne, oraz przestrzegając przepisów obowiązującego prawa, a także zachowując zdrowy rozsądek powodujemy, iż bezpieczeństwo powodziowe znacznie wzrasta, a tym samym skutki ewentualnej powodzi są dla nas wszystkich mniej dotkliwe.